

ROSS KÁROLY (1954) Sopron

ROSS KÁROLY

elvira@elviramail.com

Mikor hatvannégy éves korában nyugdíjba ment, és szeptembertől egy vörös hajú, vörös képű fiatalember foglalta el a székét, volt kollégái nagy része észre sem vette, hogy nincs ott. És nemcsak azért, mert az utóbbi években jelentős fiatalítás ment végbe a tanári karban, hanem azért is, mert maga Ősz sem tett sokat személyének halhatatlanságáért. Amint kitette lábát az iskola kapuján, ember meg nem mondta volna róla, hogy a nagy hírű alma mater tanára, sokkal inkább gondolhatták portásnak vagy éjjeliőrnek valami poros, lepatlant, eladhatatlan vackokat gyártó telepen, vagy olyan biztosítási ügynöknek, akire a munkáltatója már nem bíz komolyabb ügyfelet. Némiképp mentségére szolgált, hogy sohasem akart tanár lenni, a véletlen vezérelte a pályára: friss diplomával a zsebében rájött, hogy nem ért semmihez, nem igazán jó semmiben, tanítási gyakorlata viszont olyannyira a várakozáson felül sikerült ebben a vidéki gimnáziumban, hogy azonnal felajánlották neki az éppen megüresedett magyar–történelem szakos állást. Ő meg – legnagyobb meglepetésére – elfogadta.

A negyvenkét év a lehető leghabzóosabb ciklusokban telt, és ha akarta volna, sem tudta volna megállítani, sem befolyásolni az idő linearitását. Június végén bezárt az iskola, augusztus végén újra kinyitott – két hónap állt a rendelkezésére, hogy kipihenje magát. Ő azonban nem érzett fáradtságot, miközben azt látta, hogy kollégái vonszolni is alig képesek magukat. Ilyenkor megfordult a fejében, hogy talán többet is tehetett volna a diákjaiért. De amint kiosztották a bizonyítványt, el is feledkezett róla. Nem az az ember volt, aki szeretette megpszálni a kialvófélben lévő tüzet. Inkább hamut kotort, ajtót zárt.

A nyarak nagy részét otthon töltötte: imádta a kilenc óra tájban elfogyasztott reggeliket, a délutáni szunyókálásokat és az esti sétát a lakótelep szélén elterülő tó körül, annak ellenére, hogy a vize ocsmány bűzt árasztott, talán az oxigénhiányban elpusztult haltetemek miatt. Minden év augusztusának első felében egy hetet Budapesten töltött, egy ritkán látott nagynéninél, abban a reményben, hogy esetleg összefut valamelyik volt évfolyamtársával, de persze sohasem futott össze. Megnézett egy könnyed szabadtéri előadást, bejárta a Deák tér–Vörösmarty tér izgalmasabb szegleteit, beóvakodott egy-két sörözőbe, aztán hazautazott. Várta az augusztus végét, semmivel sem nagyobb izgalommal, mint a júniust. Nem látott túl nagy különbséget tanév és vakáció között.

Most azonban minden megváltozott, s ezzel tökéletesen tisztában volt. A nyarat még ugyanúgy töltötte, de a szeptember – kivált, hogy hirtelen lehűléssel és esővel érkezett – megrémisztette. Részben azért, mert ekkor tudatosult benne igazán, hogy maradhatott volna még néhány évig, de a kutya sem marasztalta. Másrészt meg bármihez is kezdett, mindenről kiderült, hogy nem az egyedülállóknak lett kitalálva. Sosem érezte még ennyire, hogy az élet alapvető dolgai párokra s nem egyénekre vannak szabva. Sosem nősült meg, huzamosabb ideig barátnője sem volt.

Mivel az idegennyelv-tanulás teljesen kimaradt az életéből, hosszas töprengés után úgy döntött, hogy megpróbálkozik a némettel. Talán emlékszik még valamire a gimnáziumból, s ebben a nyugati határszálen fekvő városkában igazán nem lesz nehéz osztrák ismerősökre szert tennie most, hogy

a napjai szabaddá váltak. Októberben beiratkozott egy nyelvtanfolyamra, s egyáltalán nem lepte meg, hogy a tizenöt fő között egyedüli képviselője volt generációjának. Megpróbálta könnyed humorral elütni a dolgot, valahányszor életkora élcelődésre adott alkalmat, de csoporttársai mintha nem értették volna ezt a fajta humort. Mindenesetre óra után nem várta meg senki, és a leckét sem kérdezték meg tőle sosem.

Egyvalaki mégis volt, akinek felkeltette az érdeklődését. Tőle balra ült, a harmadik széken, az U-alakú asztal lehetővé tette, hogy oldalvást néha egymásra pillantsanak. Első látásra harmincasnak saccolta, vagy még fiatalabbnak, de ahogy múlt az idő, rájött, hogy inkább negyvenes. Az a fajta nő volt, aki frizurájának és szemüvegének megváltoztatásával képes volt szinte teljes egészében átmaszkírozni magát. Ősz sokszor érezte úgy, hogy megcsalja a látása. Egyszer diáklánynak látta, akit akár taníthatott is volna, másszor fiatal nagymamának, aki óra után rohan haza fürdetni az unokáját. Nem a nőt látta benne, mint ahogy a nő sem öbenne a férfit – valami a sorsukban akaszkodott össze, amit az első percben, ahogy meglátták egymást, megéreztek mindketten.

Úgy a harmadik hét után Ősz kihagyott egy órát, és e-mailben elkérte Elvirától a házi feladatot. Ettől kezdve e-maileket küldtek egymásnak, egyre sűrűbben, órán viszont úgy tettek, mintha semmi közük nem volna egymáshoz. Nem várták meg egymást, el sem köszöntek, de amint hazaértek, bekapcsolták laptopjukat, és máris száguldoztak közöttük a levelek. Ezekben az e-mailekben feltárták a tanfolyamról, a nyelvtanulásról, a csoporttársaikról vallott nézeteiket, majd szép lassacskán magánéletük problémáit is. Megtudta többek között Elviráról, hogy általában liberális nézeteket vall, így nevelte fel egyedül tizenhat éves lányát is, aki nemrégiben egy jóval idősebb férfival kötött össze, hogy jelenleg gazdaságisként egy hotelben dolgozik, szabad idejében meg egy természetjáró klub tagja. Ősz szégyellte, hogy ő nem tud ilyen izgalmas dolgokról beszámolni, hogy ővele alig történt valami a munkáján kívül, Elvira valamiért mégis érdekesnek találta a leveleit, és dicsérte stílusát. Sokszor, bár belemagyarázásnak is tetszhetett, Ősz szánalmat és némi megvetést is kiolvasott a sorok közül, de túl volt már azon a koron, amikor az ember zavarba jön az ilyen visszajelzésektől. Ha azt mondták volna rá, hogy agyalágyult vén hülye, talán még azon sem ütközött volna meg. Korára és nem egyéniségére fogta a stigmákat, melyekkel ettől kezdve várhatóan egyre többször bélyegzik majd meg.

Pedig a némettanulásban csoportmásodik volt, éppen Elvira előzte meg, ő is csak azért, mert eleve magasabb szintről indult. Ősz hajtott, hogy utolérje, és ha néha-néha az ő mondatfordításai sikerültek jobban, szinte belepirult. Úgy érezte, kiül az arcára az erőlködés, és bolondot csinál magából. De nem állt le, és nem törődött a lesajnáló vagy inkább csak annak vélt pillantásokkal. Úgy gondolta, ő már túl van minden földi ítélezésen, egy másik szférában lebeg, melyben az eddigi viselkedésformák új formát nyertek. Mint aki elvesztette, de meg is találta önmagát. Egy új Ősz képe kezdett kibontakozni előtte, akit meleg kézfogással üdvözölt.

Eltelt egy hónap, mikor Elvira egyik e-mailjében halvány, de jól kivehető utalást tett arra, hogy a lánya anyagi nehézségekkel küzd. Elhagyta a pasija, az a görény – Ősz megdöbbsent a szón, valahogy nem illett Elvira szótárába –, és hiába könyörög neki, hogy költözzön haza, és ne fizesse tovább a lakbért, az a kis ribi (!) nem hallgat rá. Bár jobbára a lányáért aggódó anya siráma érződött ki a levélből, Ősz a sorok között kiolvasni vélt valamiféle segélykiáltást is. Együtt érző levelet írt, amire sokáig nem kapott választ. Nem ezt várta tőlem, bizonytalanodott el, és kutató pillantásokat vetett Elvirára a zu + Infinitiv mondatok gyakorlása közben. De Elvira nem nézett rá, és ő is tudta, hogy az ilyesminek nem most van itt az ideje.

Aztán hamarosan engesztelő hangvételű levél érkezett, amelyben Elvira kérdéseket tett fel Ősznek, olyan kérdéseket, amelyeket – egészen hihetetlen – soha meg nem kérdeztek tőle. Mint például hogy mi a célja a hátralévő életével, nem magányos-e, esetleg ő, Elvira, tudna-e valamit tenni érte. Ősz először megdöbbsen a kérdéseken, majd hosszú és alapos válaszba kezdett, mikor hirtelen rájött, hogy Elvira egyáltalán nem vár a kérdéseire választ. Mert miután elküldte az elsőt, Elvira arról számolt be következő mailjében, hogy a lánya talán mégis otthagyja a pasiját, és visszaköltözik hozzá. Egyáltalán nem érdekelték Ősz férfias sirámai.

Ettől kezdve Elvira szinte kizárólag a lányáról írt, s Ősz azon kapta magát, hogy válaszai kizárólag a lány dolgaival kapcsolatos észrevételekről, sajnálkozásokról, s ha odáig merészkedett, tanácsadásokról szóltak. A lány sorsa, bár semmiféle részvétet nem érzett iránta, sőt mélyen elítélte cselekedetét, elsőrendű témája lett mindennapjainak, s már reggel formálta magában a mondatokat, mit fog leírni róla este a következő mailjében. Elvira örömmel vette minden sorát, hálás volt minden egyes szaváért, s mintegy jutalomként hamarosan megosztotta vele a legnagyobb hírt is, miszerint a lánya kisbabát vár. Furcsa, de Ősz meg sem döbbent rajta, mintha már várta volna is, hisz mi is jöhetne ezután. Prostitúció, börtön, gyilkosság – megfordult minden a fejében, de Elvirát ismerve ezeket azért hamar elvetette. Elvirának nem lehet olyan gyermeke, aki ekkora szégyent hozna az anyjára. Ezt teljesen kizártnak tartotta.

Azt a tényt, hogy a nyelvtanulásban beírta Elvirát, sőt le is hagyta, a nő egyre szaporodó gondjainak tudta be. Biztosan nehéz lehet neki, gondolta, hisz a lánya még gyerek, s ha megszületik a pici, elsősorban neki kell majd helytállnia. Visszafogta magát a készülésben, néha még a leckéjét is elmulasztotta megcsinálni, s hamarosan Elvira szintjére süllyedt. Várt volna egy hálás pillantást a pad fölött az igyekezetéért, de nem érkezett. Persze, gondolta, hiszen én nem ezt az Elvirát ismerem. Ez az Elvira csak a transzcendenciában létezik, a hús-vér Elvira az a másik. Akivel levelez.

Következő levelében felajánlotta a segítségét. Hogy konkrétan milyen segítségre gondolt, arról fogalma sem volt, s igazából abban reménykedett, hogy gesztusként értékeli majd Elvira, annak, aminek ő is szánta. A válasz azonban megdöbbsentette: Elvira pénzt kért tőle kölcsön, hosszú lejáratra. És nem is keveset. Ha Ősz tudna egy időre nélkülözni kétszázezer forintot, az nagy segítség lenne a lányának, és neki is.

Volt pénze. Ha nem is sok, de annyi mindenképp, hogy reményei szerint nyugdíjas éveiben is tartani tudja majd szerény életszínvonalát. És ebből még az a kétszázezer sem hiányozna, még ha egy év múlva kapná is csak vissza. A kérés nyerssége azonban, ahogy Elvira előadta, annyira sokkolta, hogy napokig képtelen volt válaszolni. Lehet, gondolta később, hogy nem is volt a kérés nyers, csak mivel soha életében nem kértek tőle kölcsön – és ez fordítva is így volt, ő sem kért soha senkitől –, valahogy durva támadásként érzekelte. Az a kezdeti harmónia azonban, ami annyira jellemző volt első leveleikre, mintha sérülni látszott volna. Néha az volt az érzése, hogy alaposan elbeszélnek egymás mellett.

Elkövette azt, ami egyébként nem volt jellemző rá: húzta az időt, hátha többet megtud az ügy háttéréről, esetleg közben Elvira is meggondolja magát, és mégsem kér kölcsön. Valahogy úgy érezte, a kapcsolatuk bánná a dolgot, hisz ahol a pénz felbukkan, ott az őszinteségnek vége. De Elvira megismételte a kérést, és Ősz nem tehetett mást, mint elmenni a bankba és átutalni a kapott számlaszámra a kétszázezer forintot.

Ha másra nem is, egy hálás köszönőlevélre számított. Azonban napokig nem érkezett semmi, s amikor németórán Elvirára sandított, az feléje sem né-

zett. Persze, hisz ez az Elvira nem tudhat azokról a dolgokról. E-mailben érdeklődött, megkapta-e a pénzt, fel tudta-e használni. Rövid válasz jött, hogy meg és fel. Ősz úgy érezte, mint akit kizártak valamiből. Hogy amihez eddig volt némi köze, ahhoz most nincsen. Pénze miatt is aggódott, de sokkal jobban bántotta, hogy levegőnek nézik. Ennyire rossz emberismerő volnék - kérdezte önmagától - negyvenévnnyi tanári tapasztalattal a hátam mögött?

Még két hét volt hátra a tanfolyamból, Ősz egyre kedvesegettebben tanult. Úgy érezte, semmi értelme az erőlködésnek, mert nincs kivel versenyeznie. Elvira ugyanis az utóbbi órákra el sem jött, a többiek pedig a melléknévragozásnál feladták. A tanár, egy fiatal, lelkiismeretes, de tapasztalatlan kolléganő nem nagyon tudta kézben tartani a dolgokat. Ősz nemegyszer gondolt arra, hogy tanácsokat ad neki, de nem akart nagyképűnek látszani. És nem is nagyon érdekelte – Elvira távolmaradása izgatta, mert úgy érezte, nélküle értelmetlen az egész. A készülés, az órára járás, az itt töltött idő. Arról nem is beszélve, hogy már a célját sem látta annak, amiért elkezdte annak idején a tanfolyamot – az órák egyre intenzívebb szűrkeségében értelmét veszítette minden.

Levelezésük is enyhén leszálló ágban volt. Elvira másról sem tudott írni, mint a lányáról, s bár Ősz az elején még megpróbálta átérezni az asszony leendő nagymamai örömeit, egy idő után kifejezetten unta beszámolóit. Nem érdekelte, milyen ruhácskát vett a picinek, mennyibe kerül manapság a pelenka, mennyiért lehet megfogadni a szülészorvost. Nem ezért kezdett levelezni vele, és tulajdonképpen a pénzt sem ezért adta kölcsön. S bár érezte, hogy Elvira e beszámolókkal épp azt akarja a tudtára adni, hogy a kölcsönt arra használja fel, amire kérte, mégsem volt boldog. Úgy érezte, igazságtalan vele az élet, nem azt kapja vissza, amit érdemel.

Tehetlenségében beiratkozott a tavaszi kurzusra is. A csoport szinte teljes egészében kicserélődött, csupa új arc jelent meg az első órán, ő maradt meg egy diáklány a régiek közül. Elvira sehol. Persze, gondolta, hiszen minden energiáját leköti a lánya, nem bízhat rá semmit, és akkor ott van még a munkája is. Mégis árulásnak érezte a lépést, mert a leveleiben egyáltalán nem említette, hogy félbehagyja a tanfolyamot. Sőt, úgy beszélt, hogy érdemes folytatni, ki tudja, mikor lesz szüksége az embernek középszintű német nyelvtudásra.

Hosszas tépelődés után felhívta volt informatikus kollégáját, előadta neki a történetet, és megkérdezte, e-mail-cím alapján hogy lehet valakinek a nyomára bukkanni. Hülye vagy, kérdezte a volt kolléga, hiszen a nő ott ült mellette a tanfolyamon, kinek akarsz te a nyomára bukkanni? Ősz elmagyarázta, hogy az nem az. Mi nem az? Az a nő, az nem Elvira. Hát ki a búbánat, ha nem Elvira? Az egy másik Elvira, de ezt a kérdést hadd döntse el ő. Most csak annyit szeretne tudni, hogy találhatja meg az *igazi* Elvirát. Erre volt kollégája annyira méregbe gurult, hogy még egyszer lehülyézte Ősz, és kinyomta a készülékét.

A tavaszt súlyos depresszióban töltötte. Eljárt a tanfolyamra, de csak azért, mert átérezte fiatal kolléganője kínlásait, melyek totális alkalmatlanságából fakadtak, s melyeket Ősz távolmaradásával nem akart még tovább mélyíteni, a nyelvvel viszont alig vagy egyáltalán nem haladt. Egyre csak Elvira járt az eszében, akitől érkeztek ugyan a mailek, de tartalmuk és stílusuk silánysága miatt sokszor csak másnap olvasta el őket. A téma továbbra is a nyolcadik hónapban járó lánya volt, a levelek stílusa pedig alig lépte túl egy sms szintjét. Hogyan máshogy is értékelhette volna ezeket a tudósításokat, mint a személye iránti érdektelenséget. Elvira teljesen félreismerte őt, gondolta nemegyszer, amiért persze ő a hibás. Másnak mutatta magát, mint ami. Igyekezett jó képet festeni magáról, megértőnek és együtt érzőnek mutatkozni,

holott – be kellett ismernie – egyáltalán nem az. Igazából sosem érdekelték mások gondjai, a gyerekéké sem, halott szüleié sem, egyetlen nagynénje iránt is csak azért mutatott némi – jobbára színlelt – érdeklődést, hogy meghívassa magát a nyárra. És akkor most itt ez a nő, aki egyenesen panaszládának használja.

Egyre dühösebb lett, amiért Elvira nem értette meg eredeti szándékát. Pedig csak egy kis beleélés kellett volna, egy kis empátia. De hát ilyen a világ. Önző, képmutató, felszínes. Mit is keres ő, Ősz, ezek között az emberek között? Akik képtelenek a felszínnél kicsit mélyebbre ásni? Hogy is kezdetett ki ezzel az Elvirával? Ezzel a jelentéktelen nőszeméllyel? Öregkorára megboldult, teljesen?

NÉMETH PÉTER MIKOLA, Verskoncert Grencsó István vezényletével az Adyton Szabad Zene Műhely ifjú muzsikusai részvételével, *Expanzió XXX. – Az eleven és a halotti maszk(ok) lázadása (3.)*, Verőce, 2018

